

Position paper Rondetafel Groeiende Mondiale Anti-Rechtenbeweging: Consequenties van de groeiende mondiale anti-rechtenbeweging in Nederland

Een goede vrouw staat [achter het aanrecht](#). En als het moet, geef je haar een [corrigerende tik](#). Niet langer is dit een gedachtegoed uit lang vervlogen tijden, maar een ultraconservatief idee omarmd door steeds meer jonge Nederlanders. En het resultaat van een groeiende, goed georganiseerde en gefinancierde anti-rechtenbeweging die inmiddels stevig is geworteld in Europa, ook in Nederland.

[WO=MEN](#) is een ledenplatform van 56 organisaties en 142 professionals dat werkt aan gelijke rechten en kansen wereldwijd. Met onze leden en partners signaleren wij internationaal en in Nederland een zorgelijke versnelling van (pogingen tot) afbraak van verworven taal en rechten rond gendergelijkheid en vrouwenrechten. Wij zien (desinformatie) campagnes, inperking van rechten, online en offline haat, en andere vormen van intimidatie. Deze ontwikkelingen staan niet op zichzelf: wereldwijd hanteren ultraconservatieve en autocratische regimes, groepen en organisaties dezelfde tactieken om samenlevingen te polariseren en te verzwakken. Het aanpakken van groepen in een kwetsbaardere positie – waaronder in veel landen vrouwen, kinderen, LHBTQI+ personen en sekswerkers – is vaak een eerste stap. Hieronder delen we een aantal tactieken die we recent in Nederland signaleerden:

1. Schrappen en veranderen van internationaal overeengekomen taal en rechten

De regeringen Orban, Poetin en Trump, maar ook regimes in Irak, Iran en Afghanistan verklaarden 'genderideologie' de oorlog. Ook het kabinet Schoof besloot direct na aantreden de woorden 'gender' en 'seksuele en reproductieve gezondheid en rechten' te schrappen uit beleidsnota's. Ze werden vervangen voor 'gelijkheid', 'vrouw en man' en 'gezondheid'. Het kabinet tornde ermee niet alleen aan verworven taal, maar ook aan verworven rechten. In de maatschappij en voor de wet moeten alle mensen worden gelijkgesteld en gelijk behandeld, ongeacht geslacht, genderidentiteit of seksuele gerichtheid. Dat betekent dat alle seksen en genderidentiteiten moeten worden meegenomen in besluitvorming en beleidsontwikkeling. Dus ook in beleidsteksten. Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten zijn basale mensenrechten. De Kamerleden Dobbe (SP) en Boswijk (CDA) stelden hierover [Kamervragen](#).

2. Schrappen van financiële steun van voorvechters van vrouwenrechten

Naast het juridisch kader voor vrouwenrechten onderuithalen, is het wegnemen van financiering van voorvechters van vrouwenrechten een veelgebruikte tactiek. Nederland was jaren de voorloper op vrouwenrechten en gendergelijkheid. Met slechts 1% van het ODA budget [steunde Nederland](#) duizenden dappere vrouwen, meiden en LHBTQI+ personen. Zij stredden tegen gendergerelateerd geweld en femicide, werkten aan economische zelfstandigheid en politieke participatie van vrouwen, en aan stabiele vredesakkoorden. Totdat het kabinet Schoof in navolging van o.a. de VS besloot alle programma's voor gendergelijkheid en vrouwenrechten [te schrappen](#). Bewust of onbewust gaf het Nederlandse kabinet daarmee ruim baan aan de groeiende mondiale anti-rechtenbeweging in Nederland en daarbuiten. Inmiddels is dit besluit [teruggedraaid](#) door de Kamer.

3. Inperken van rechten van voorvechters van vrouwenrechten en gendergelijkheid

Maatschappelijke organisaties wordt steeds meer restricties opgelegd om mee te praten met beleidsontwikkeling, waarschuwen o.a. [het College voor de Rechten van de Mens](#) en de [Adviesraad Internationale Vraagstukken](#). Een zo'n restrictie is dat maatschappelijke organisaties, waaronder vrouwenrechtenorganisaties werd [verboden](#) met Nederlandse financiële steun aan (inter)nationale pleitbezorging te doen. Zo mochten zij niet met Nederlands geld Nederlandse ambtenaren en politici waarschuwen over mensenrechtenschendingen. Of vertellen over onbedoelde negatieve effecten van keuzes in ons buitenlandbeleid. Deze politieke keuze ondermijnde het beginsel van pluralisme en neutraliteit van de overheid, twee kernwaarden van een democratische rechtsstaat. Inmiddels is ook dit besluit [teruggedraaid](#) door de Kamer.

4. Criminalisering van en desinformatie over vrouwenrechtenorganisaties

Regimes in de VS, Irak, Wit-Rusland en Georgië maken organisaties die opstaan voor democratie, mensenrechten en internationale rechtsorde geregeld zwart. Zodat de geloofwaardigheid van een organisatie wordt ondermijnd, donoren zich terugtrekken en banken geen overboekingen meer willen uitvoeren. Onderdeel daarvan is gender desinformatie, wat ook wordt ingezet als [hybride oorlogstactiek](#) om samenlevingen te polariseren. Zoals [de Donbas in 2014](#) door Rusland werd bezet onder het mom 'we bevrijden jullie van de gays'.

Ook in Nederland zetten ultraconservatieve groepen desinformatie in tegen voorlichtingscampagnes, sekswerkersrechten, of de rechten van LHBTQI+ personen. Bewust en onbewust wordt desinformatie door mediapersoonlijkheden en politici verspreid. Ook in politieke debatten zien we vaker verdachtmakingen tegen maatschappelijke organisaties. Daarin verschuift een norm: verdachtmakingen gebeuren regelmatig zonder interventie van de voorzitter of collega-Kamerleden. Zelfs als Kamerleden suggereren dat met overheidsgeld criminele activiteiten worden begaan, of over maatschappelijk middenveld en activisten praten alsof het terroristen zijn. Het is in deze context problematisch als politici teruggrijpen op verregaande wetsvoorstellen, die moeten voorkomen dat de democratische rechtsorde wordt ondermijnt, maar daarbij maatschappelijke organisaties aanmerken als een hoog risico.

5. Intimidatie en geweld tegen maatschappelijke organisaties

Steeds vaker hebben onze leden en partners te maken met bedreigingen en intimidatie. Dat varieert van haatmails en dreigtelefoontjes, tot het opnemen van gesprekken die op social media worden gezet, het hacken van websites, het binnendringen van kantoren, het overnemen van de microfoon bij evenementen, en het streamen van hardporno en onthoofdingsvideo's bij online sessies. De impact op organisaties is groot: evenementen en kantoren moeten vaker worden beveiligd. Steeds meer medewerkers schermen hun social media-accounts af, sluiten accounts af, of willen niet langer zichtbaar zijn op organisatiewebsites. Tegelijk is het aantal vervolgingen minimaal.

Krachten bundelen als weg vooruit

De anti-rechtenbeweging ondermijnt onze democratische rechtsorde. Het is cruciaal dat uw Kamer de gebruikte tactieken herkent, voorkomt en aanpakt:

- = (H)erken de mondiale aanval op gendergelijkheid als een directe aanval op onze democratische rechtsstaat. Integreer een genderlens in ons Nederlandse veiligheid- en buitenlandbeleid.
- = Verzoek het kabinet om urgente uitvoering van de [motie Dobbe en Van Campen](#) t.a.v. het in kaart brengen van anti-gender en anti-LHBTQI+ beïnvloeding in Nederland, en de ondersteuning van organisaties die opkomen voor vrouwen- en LHBTQI+ rechten.
- = Pak genderdesinformatie aan: zet zowel in Europees verband als in onze eigen wetgeving in op strengere regulering van sociale mediaplatforms via de Europese Digital Services Act (DSA). Verzoek het ministerie van BZK om in lopende ontwikkelingen rond de aanpak van desinformatie gender structureel mee te nemen, zoals [in de pilot FIMI detectie](#).
- = Houdt het kabinet aan bindende internationale en verdragsrechtelijke verplichtingen over gendergelijkheid en vrouwenrechten. Zoals de Istanboel Conventie en het VN-Vrouwenverdrag (CEDAW) waarover Nederland recent nog [ter verantwoording is geroepen](#). Blijf het kabinet wijzen op uitvoering van deze internationale afspraken.
- = Verstevig de juridische kaders voor gendergelijkheid en vrouwenrechten: 1) veranker het verbod op discriminatie op basis van genderidentiteit en genderexpressie in de Grondwet. 2) Breidt in het Wetboek van Strafrecht het verbod uit van groepsbelediging [met de grond 'geslacht'](#). 3) Neem een voorbeeld aan Frankrijk dat als eerste land ter wereld in 2024 [het recht op veilige toegang tot abortus in de Grondwet](#) opnam.
- = Sta op in debatten tegen verdachtmakingen en aanvallen op maatschappelijke organisaties die opkomen voor democratie en mensenrechten. Ontkracht desinformatie actief en veroordeel intimidatie van maatschappelijke organisaties direct. Uw Kamer heeft een gedeelde verantwoordelijkheid om verdere normalisering hiervan te voorkomen.